Doba stěhování národů

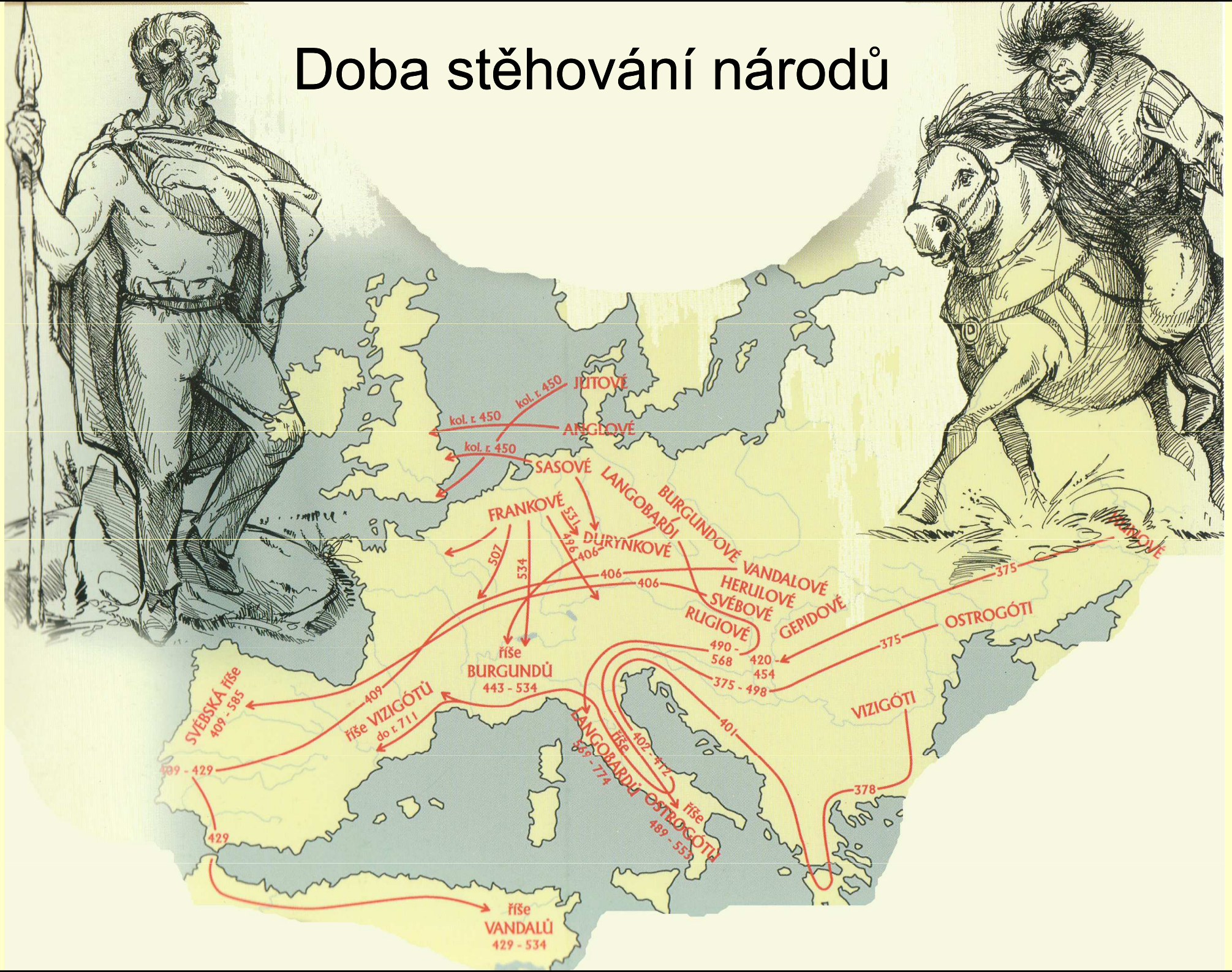

Periodizace DSN

- navazuje na DŘ
- D1 (380 – 420)
- D2 (420 – 440) – starší vinařická skupina; Hunové
- D3 (440 – 480) – mladší vinařická skupina
- E (480 – 540/570) – Langobardi, merovejovská kultura

Třeštík, D. 1997: Počátky Přemyslovců. Praha.

Vývoj v Evropě v DSN

- **271** vyklizena Dacie ve prospěch Vizigótů
- **378** bitva u Hadrianopole (zabit císař Valens, vyklizena Thracie ve prospěch Ostrogótů, Hunů a Alanů)
- **395** rozdělení ŘŘ
- **406** velké tažení Vandalů, Svébů a Alanů do Z Evropy (i Kvádové, kteří se usadili ve Španělsku, Markomané vymizeli z písemných pramenů ještě dříve)
- **433** vznik hunského svazu
- **454** bitva na řece Nedao (porážka Attilových synů a rozpad hunského svazu)
- **455** Vandalové vyplenili Řím
- **473** odchod Ostrogótů a Skirů z Panonie
- **476** Skir Odoakar sesadil císaře Agustulu (konec západořímské říše)
- **488** Langobardi v Rugilandu (Rugiové s Góty a Skiry do Itálie)
- **526** Langobardi v Panonii
- **546** Římané úředně předávají Panonii Langobardům
- **568** odchod Langobardů do Itálie

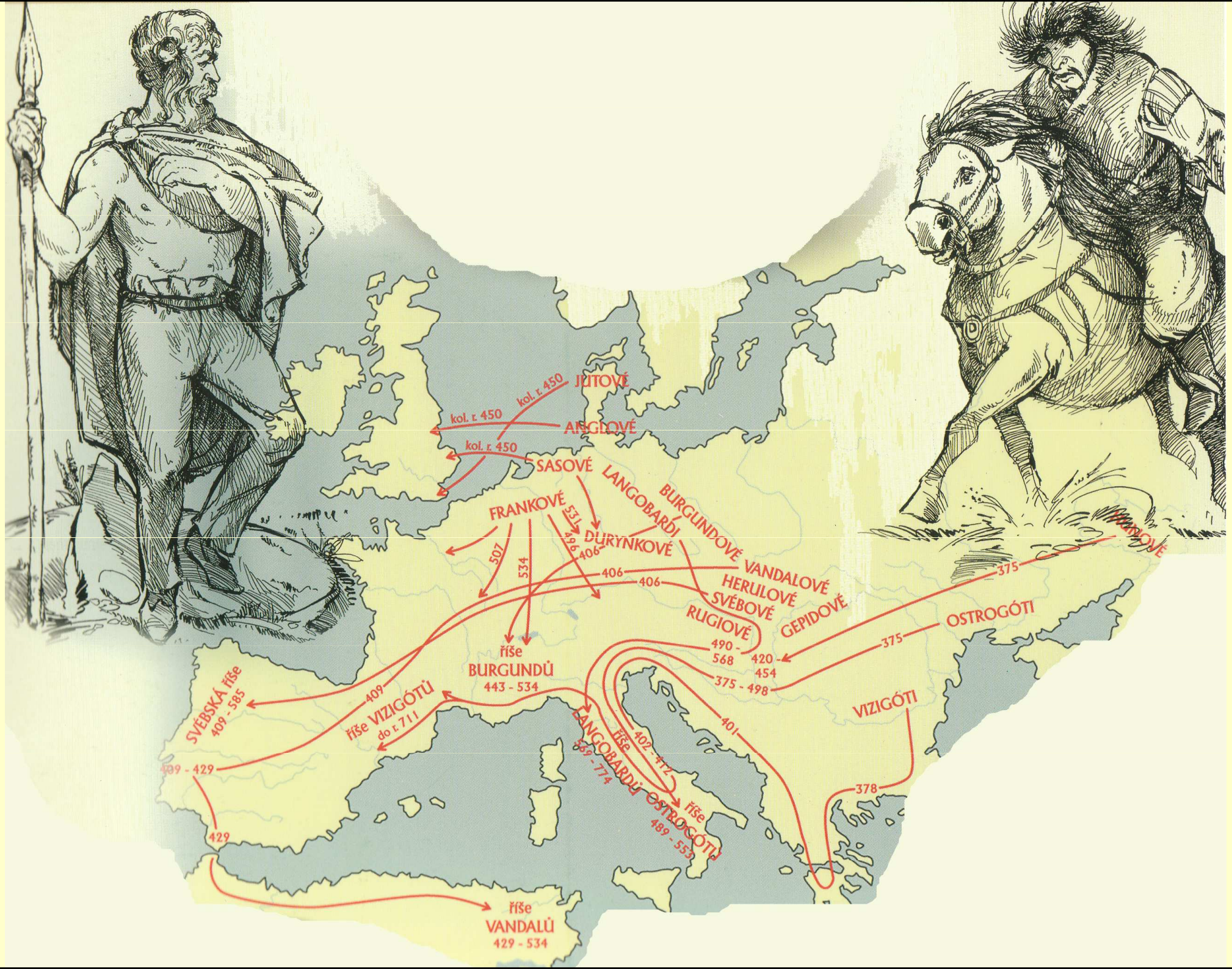
JUTOVÉ
kol. r. 450
kol. r. 450
ANGLOVÉ
kol. r. 450
SASOVÉ
LANGOBARDI
BURGUNDOVÉ
FRANKOVÉ
531
DURYNKOVÉ
507
534
496
406
406
406
VANDALOVÉ
HERULOVÉ
SVÉBOVÉ
RUGIOVÉ
GEPIDOVÉ
HUNOVÉ
375
OSTROGÓTI
375
490 - 568
420 - 454
375 - 498
říše BURGUNDŮ 443 - 534
409
SVÉBSKÁ říše 409 - 585
říše VIZIGÓTŮ do r. 711
409 - 429
LANGOBARDŮ 569 - 774
říše 402 - 417
401
VIZIGÓTI
378
OSTROGÓTŮ
říše 489 - 553
429
říše VANDALŮ 429 - 534

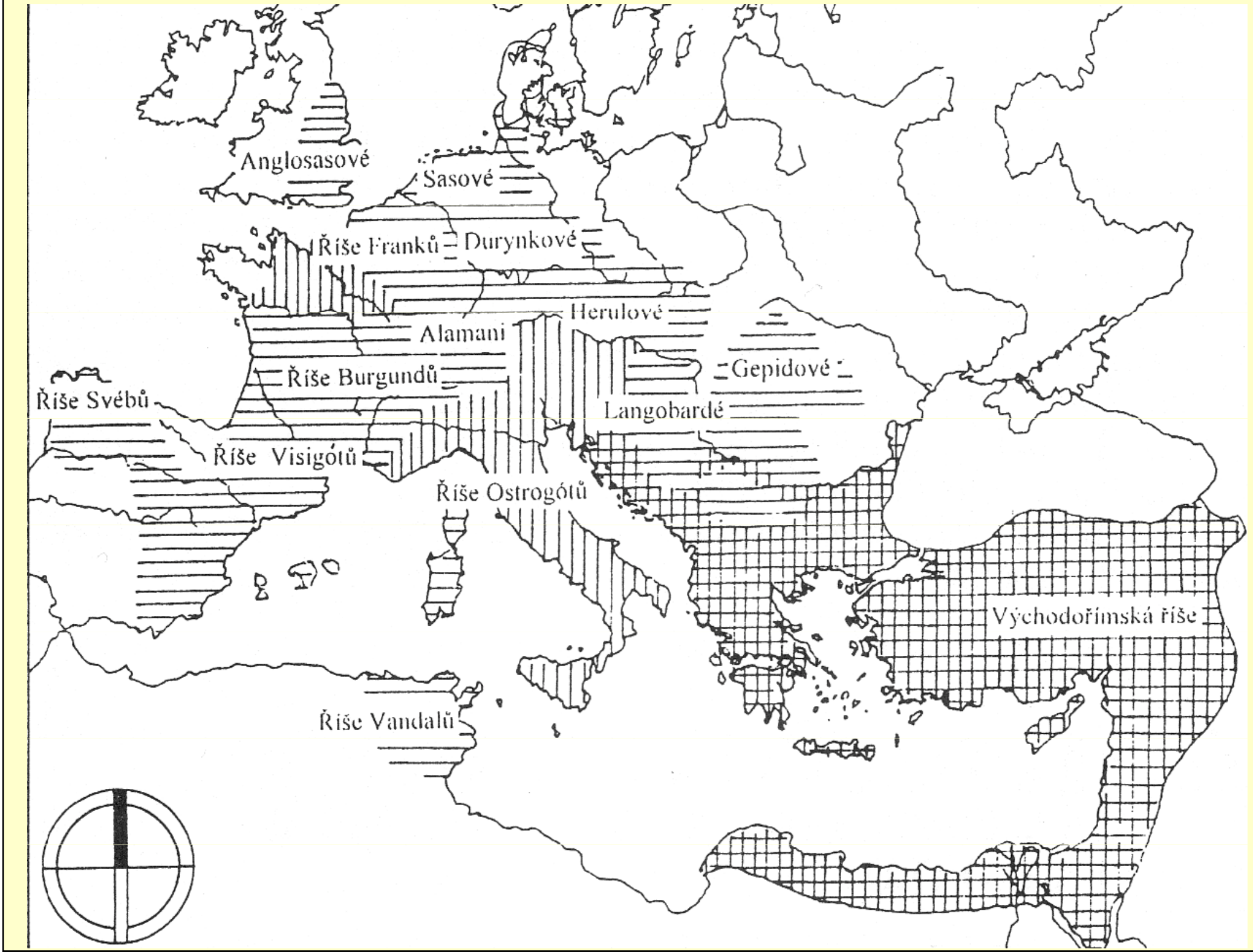
Anglosasové
Sasové
Durynkové
Říše Franků
Herulové
Alamani
Gepidové
Říše Burgundů
Říše Svébů
Langobardé
Říše Visigótů
Říše Ostrogótů
Východořímská říše
Říše Vandalů

Pohřebiště DSN

- D1 ještě končí žárový pohřební ritus a nastupuje ritus kostrový, ten pak po celou DSN (v hrobech pozdní římské importy)
- D2 Smolín (vliv Hunů; Untersiebenbrunn)
- D3 Blučina (Herulové)
- E Žuráň

Sídliště DSN

- Doložena pouze ve stupni D1 a pak ve stupni E
- Nížinná i výšinná (Zlechov, Brno – Obřany, Brno – Líšeň)

Keramika

- Pozdně provinciální keramika (D1; zelená či hnědá glazura)
- Keramika z federátních dílen typu Murga
- Keramika langobardská (E)

D2 (1. pol. 5. st.)

- keramika vytáčená na kruhu (v provinciálních dílnách, na které dohlíží federáti)
- podunajské plechové spony
- hřebeny, toaletní předměty

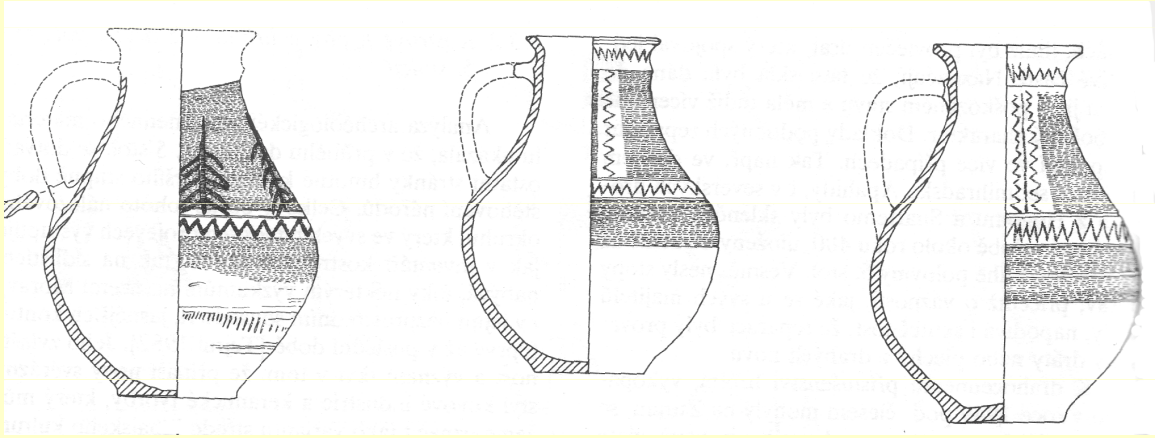

džbány typu murga

- vlivy Hunů: cikádovité spony, naušnice s polyedrickou kostkou, zrcadla bandážování hlavy
- v Čechách (už od konce DŘ) orientace na stř. Německo (Hermundury, Duryňky) – duryňské mísy, franské poháry, ale styky i s Podunajím – plechové spony, federátní keramika

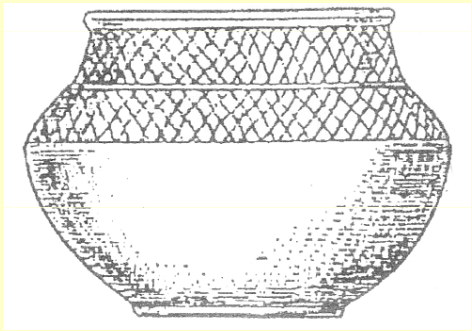

duryňská mísa

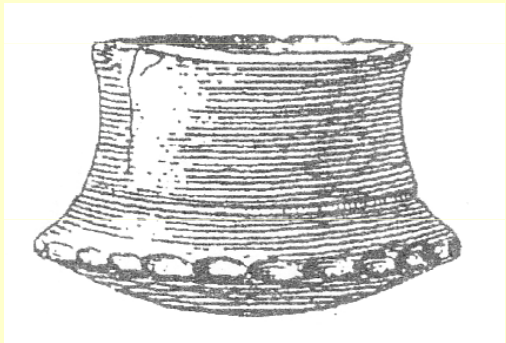

franský pohár

Smolín

Výbava: 2 Ag podunajské spony, Ag spona s podvázanou nožkou, náramek, prsten s volutami, 2 Au náušnice s filigránem a granulací, přezky, kuželovité závěsky, perly, br náušnice s polyedrickou kostkou => <u>hrob germ. aristokratky z období hunského svazu</u>

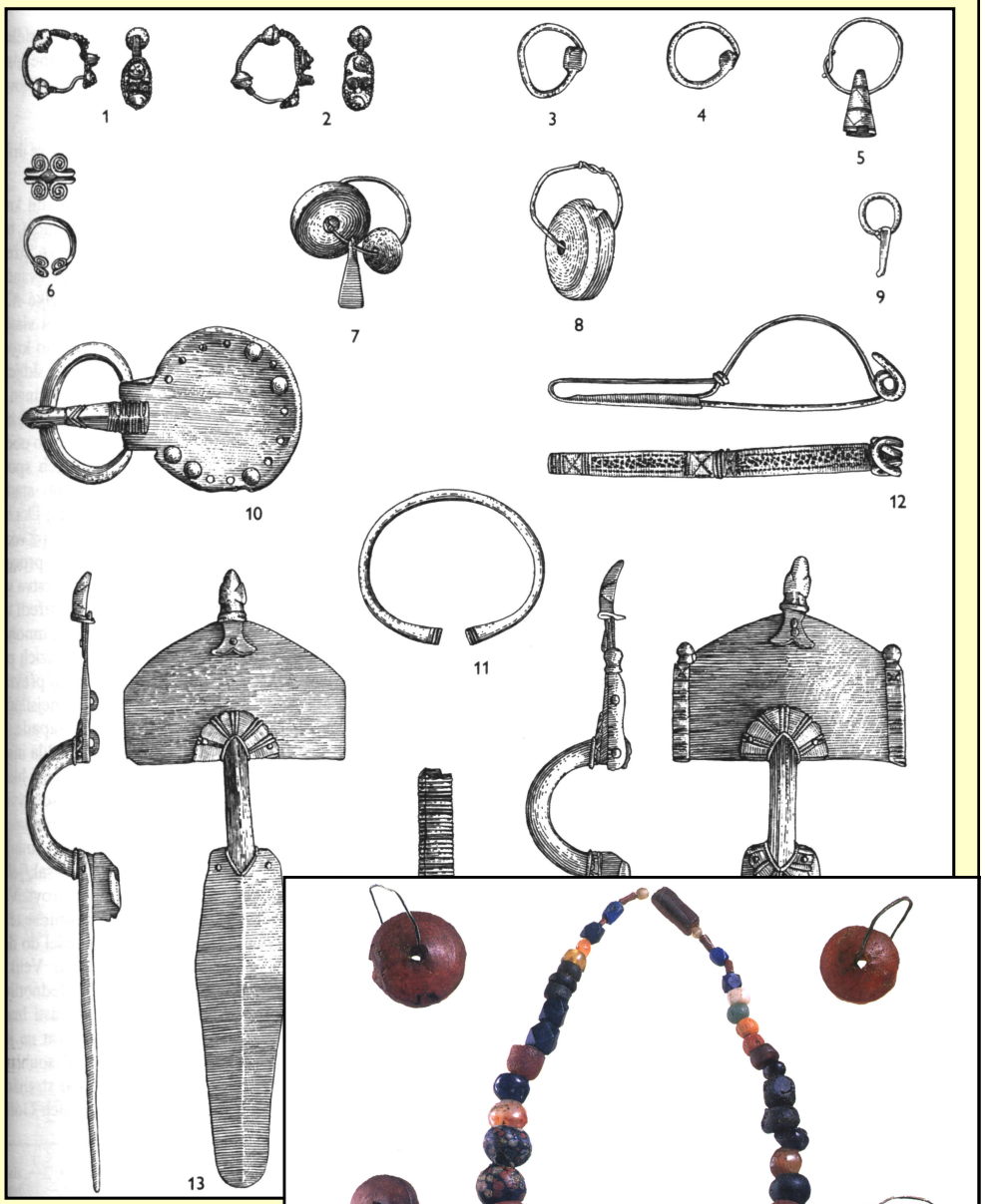

Germánské hřebeny

- kostěné
- jednovrstevné
- trojvrstevné
- obloukovitá rukojeť (C)
- střechovité a omegovité (D)
- dlouhé jednostranné (E)

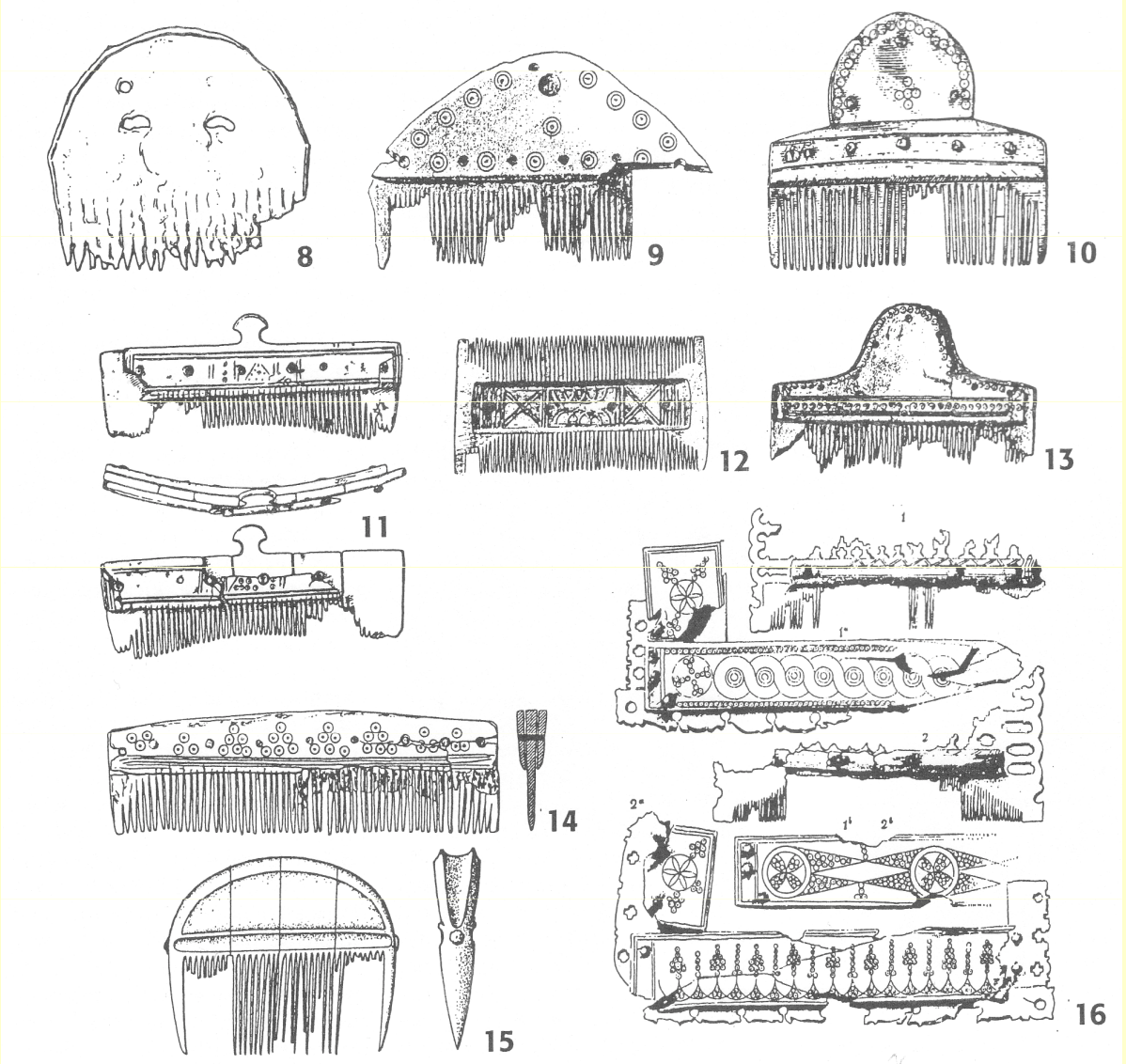

Hunové

- Konec 4. století podmanění Ostrogótů, Herulů, Skirů, Svébů a Alanů, posun do oblasti Maďarska
- **433** vznik Attilova hunského svazu
- **Attila** (velmi vzdělaný, uměl latinsky a řecky, na jeho dvoře spousta vzdělanců)
- Řím za mír s Attilou platil velké sumy, po odmítnutí jeho sňatku s Honorií císařem Valentinianem III., napadl Řím – r. **452**
- sňatek burgundskou princeznu Ildrun – „*Píseň o Niebelunzích*“
- **453** † Attila
- **454** bitva na řece Nedao mezi Huny a V Germány (Gepidové, Herulové, Ostrogóti) => konečný rozpad hunského svazu

- Hroby: kostrové, výjimečně žárové (výbava stejná), bandážování lebky

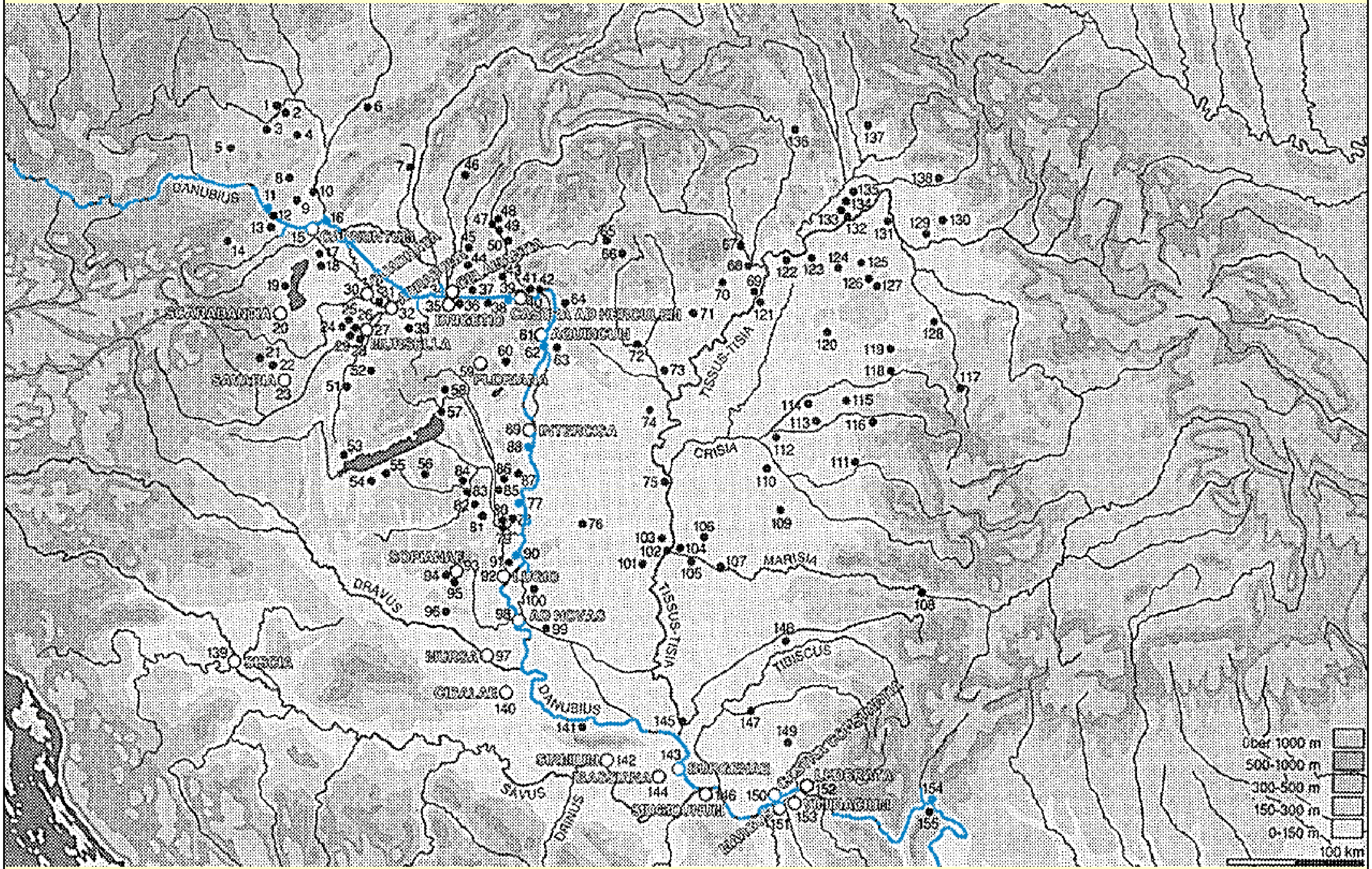
DANUBIUS
DRAVUS
SAVUS
DRINUS
CRISIA
MARISIA
TIBISCUS
TISSUS-TISIA
über 1000 m
500-1000 m
300-500 m
150-300 m
0-150 m
100 km

SEVERNÍ MOŘE
BALTSKÉ MOŘE
Rýn
tažení kolem r. 451
Koblenz
Mety
Orléans
Troyes
KATALAUNSKÉ POLE
Dunaj
KARPATY
tažení kolem r. 452
ALPY
Concordia
Altinum
Ticinum
Vicentia
Milano
Verona
Pád
Patavium
Aquileia
Sirmium
tažení kolem r. 441
Margus
Viminacium
tažení kolem r. 443
tažení kolem r. 447
Dunaj
Singidunum
HORNÍ MÝSIE
Ratiaria
Asémús
Vit (Utus)
DOLNÍ SKYTHIE
ČERNÉ MOŘE
Naissos
DOLNÍ MÝSIE
HAIMOS
Morava (Margus)
Serdika
Filippopolis
Arkadiopolis
Marica
Konstantinopolis
Séstos
Kallipolis
CHERSONÉSOS
Thermopyly
ATILA FLAGELVM DEI

Hunové

Hmotná kultura:

- kotle (Rázová u Opavy)
- šperky vykládané almandiny (každý kámen své lůžko podle tvaru a velikosti kamene)
- zrcadla
- cikádovité spony
- náušnice s polyedrickou kostkou

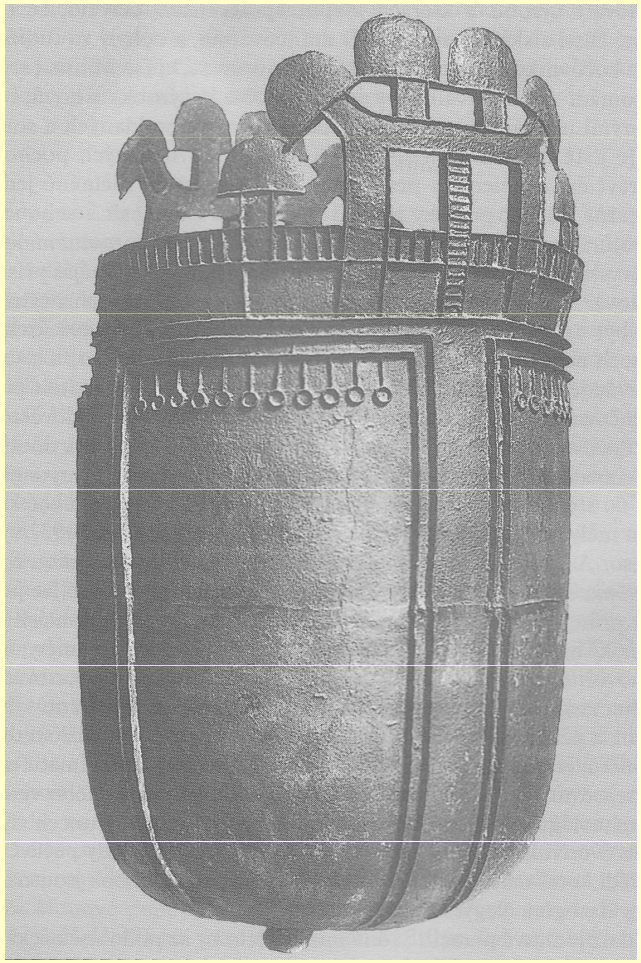

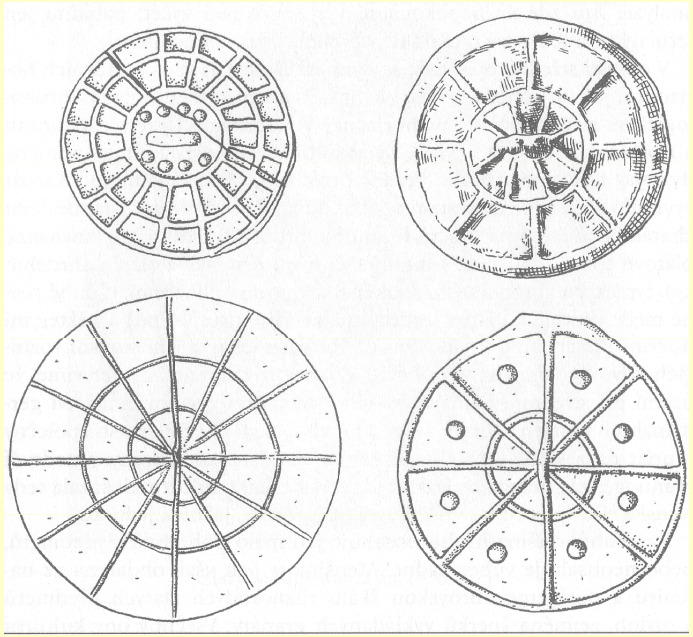

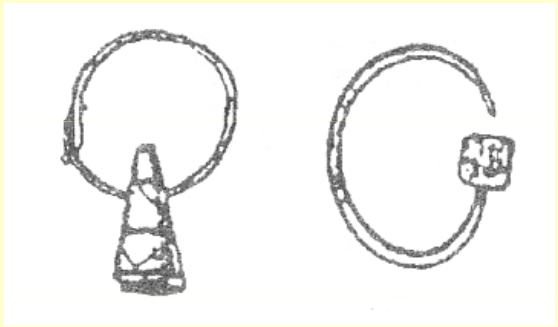

D3 (2. pol. 5. st.)

- Na našem území **Herulové** (působili jako římští federáti)
- 70. /80. léta Skirové, Ostrogóti a Rugiové – Fera poražen Skiry - do Itálie

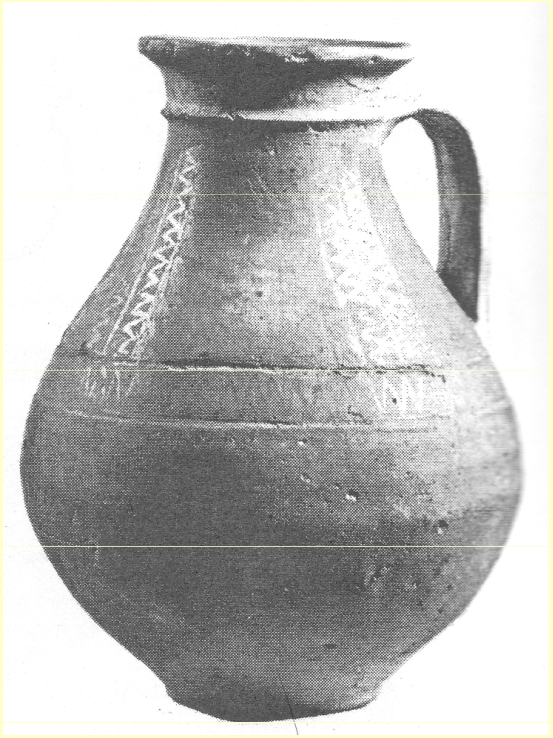

Hmotná kultura:

- pozdní plechové spony s Δ záhlavní destičkou
- spony s rozeklanou patkou a klešťovitou záhlavní destičkou (už odlévané)
- spona t. Krefeld a ptačí spona (merovejovské vlivy)
- zbraně, křesadla, ocílky
- keramika na kruhu točená
- šperkařská technika cloisonné (přihrádková technika)

Cézavy u Blučiny

- nevyloupený hrob, orientace V-Z, muž 35-40 let
- ve výbavě prvek nomádský, římský, germánský:
  - spatha, sax (*germánský*),
  - kostěný hřeben (*germánský*)
  - 15 železných hrotů šípů, kostěné obložení reflexního luku (*nomádský*)
  - kování jezdeckého bičíku, kování sedla (*nomádský*)
  - Au náramek (*římský*)
  - Ag samostřílová cibulovitá spona (*římský*)
  - 3 skleněné nádoby (*římský*)

- Vyškov – Markova cihelna (prsten s christogramem)
- Strachotín (překřížené ruce – znak christianizace?)

- Hrob franského krále Childericha († 481)
- Apahida (gepidský aristokrat, římský federát)

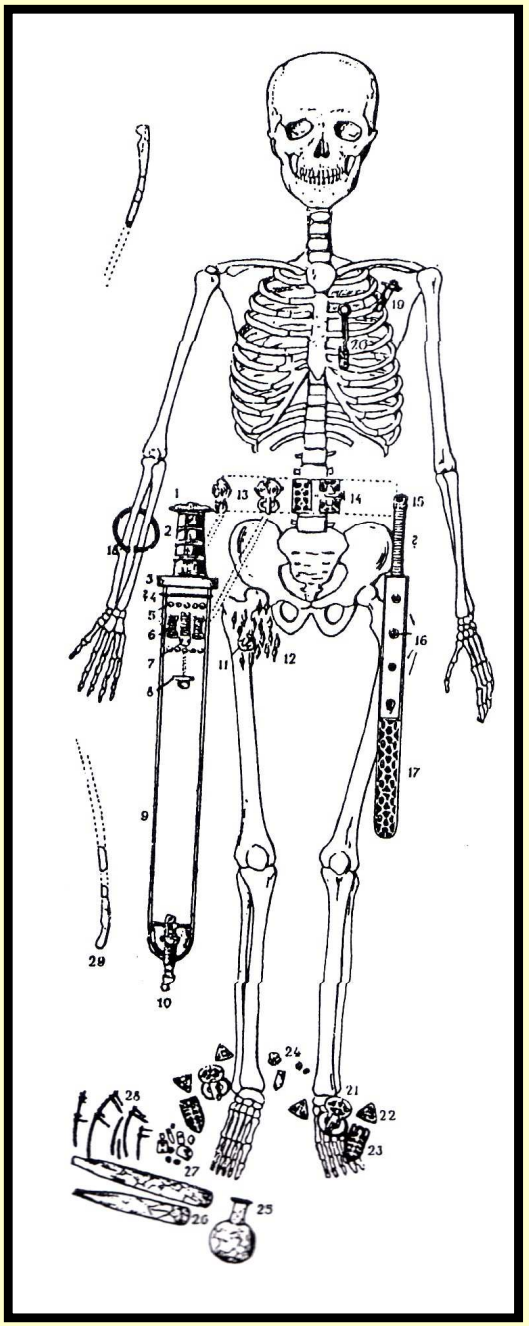

Cézavy u Blučiny

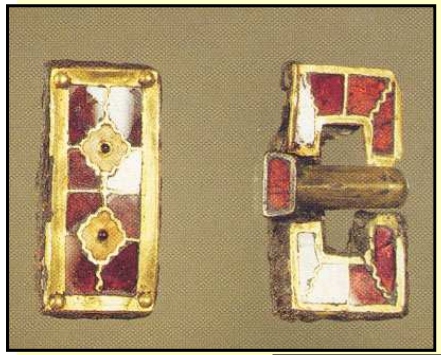

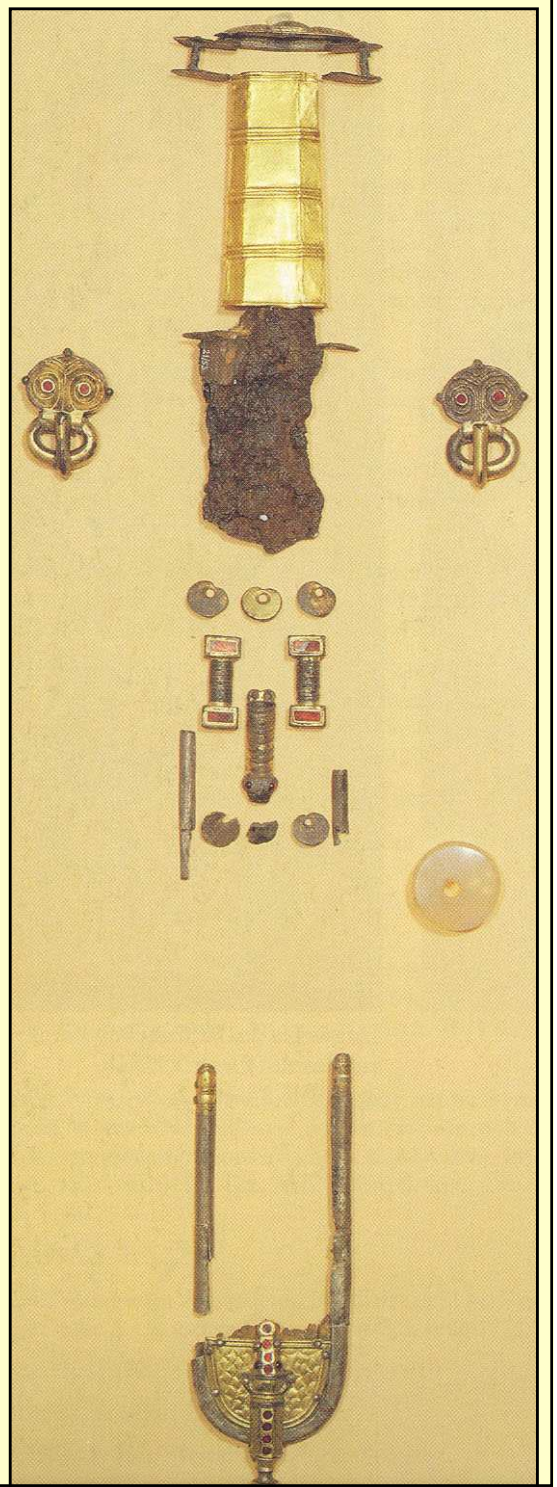

E (Langobardi 488 – 568)

- polabští Germáni
- Prokopios z Kaisareie: *Origo gentis Langobardorum* (Edikt Rothari); Paulus Diakonus: *Historia Langobardorum*

- **r. 166** vpadli do Panonie
- **r. 488** posun do Rugilandu (král Godeak)
- Za Klafa a Tata rozšiřování držav, boje s Heruly
- **4./5. století** konečná porážka Herulů, kteří odchází na sever přes *Slovanská území* (!)
- **r. 510** Tato zavražděn synovcem Wachem, Tatovi přívrženci odchází přes *Slovanská území* (!) na sever
- **Wacho** (za ženu duryňskou princeznu, dcera ženou franského krále Theudericha, uzavření langobardsko-byzantské smlouvy)
- **526** posun do provincie Panonie
- **540** † Wacho, za malého syna Waltariho vládne Audoin
- **546** smlouva s Justiniánem I., Římané úředně předávají Panonii Langobardům, konflikty s Gepidy (pomoc *Slovanů*), Langobardi ve spolku s Avary a Sasy
- **565** † Audoin, nastupuje Alboin
- **568** (na Velikonoce) odchod Langobardů do Itálie

Posuny Langobardů

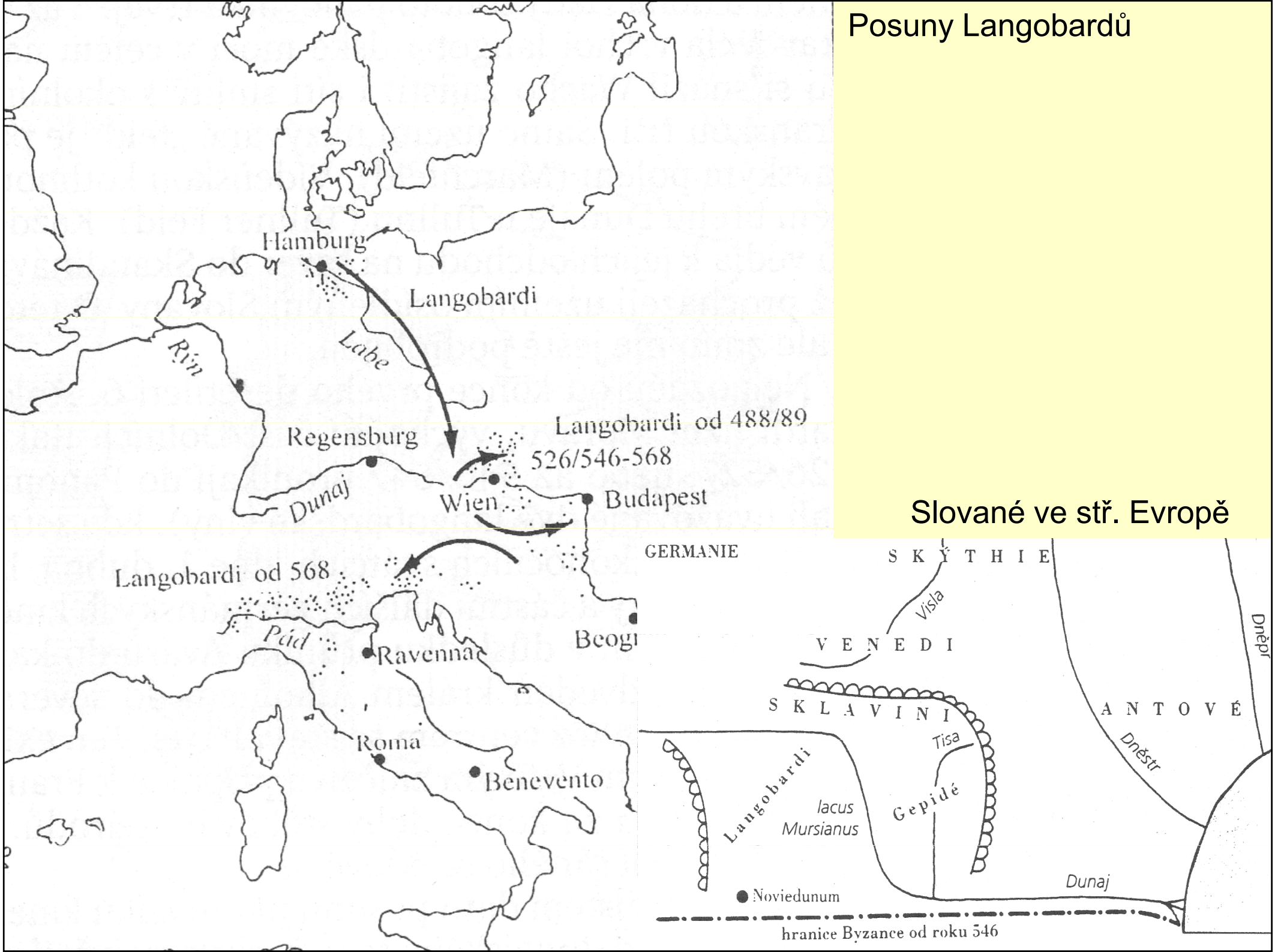

Slované ve stř. Evropě

Langobardi

- Keramika (polabské tradice, prostá, v ruce dělaná), postupně federátní

- Tkací mečíky
- Hřebeny
- Skleněné chobotovité poháry
- Parohové trojcípé schránky

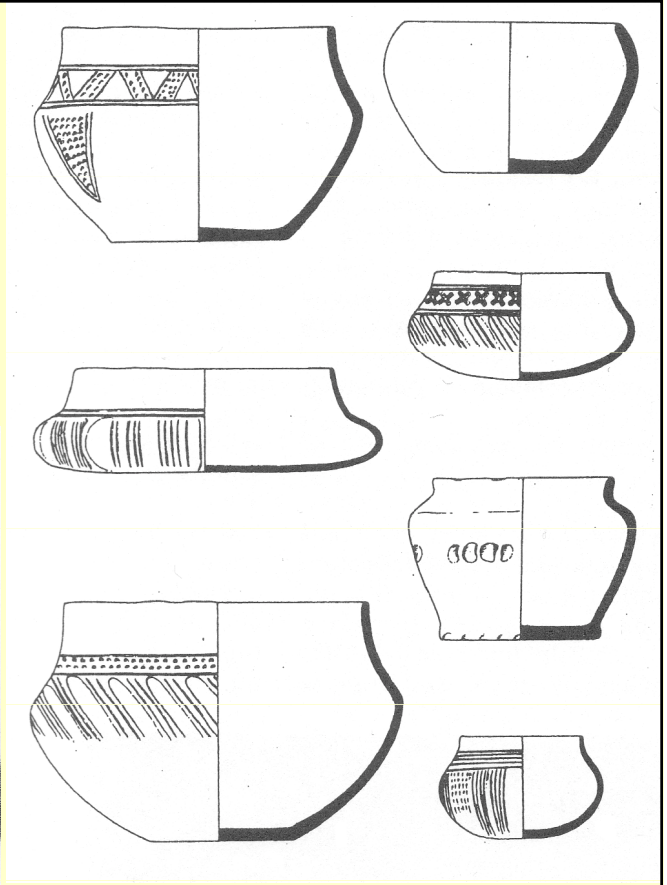

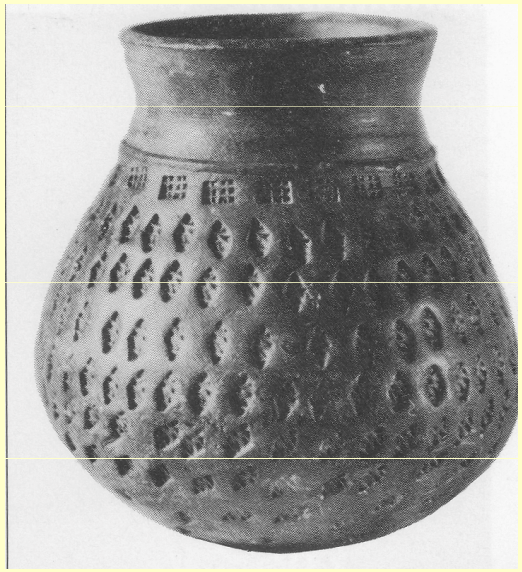

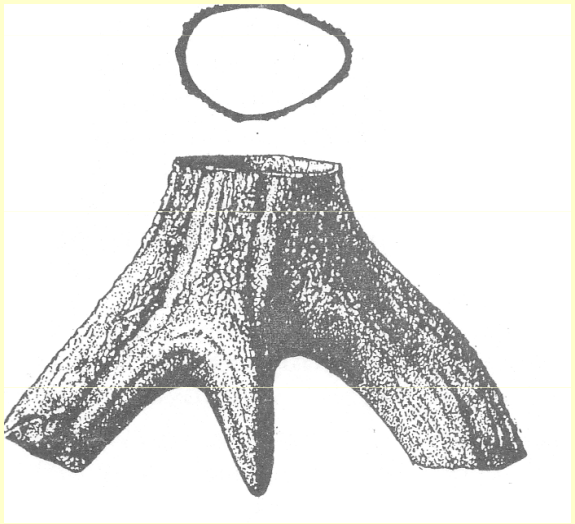

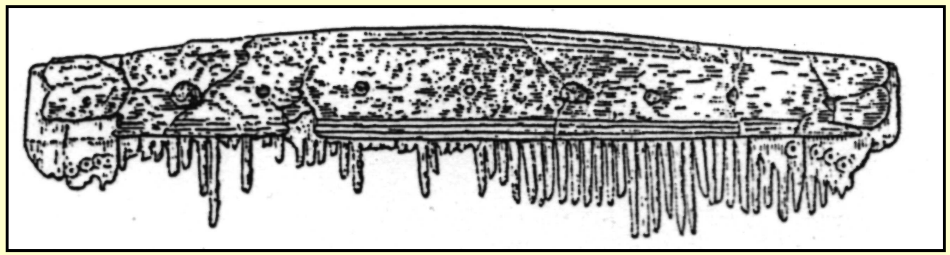

Langobardi

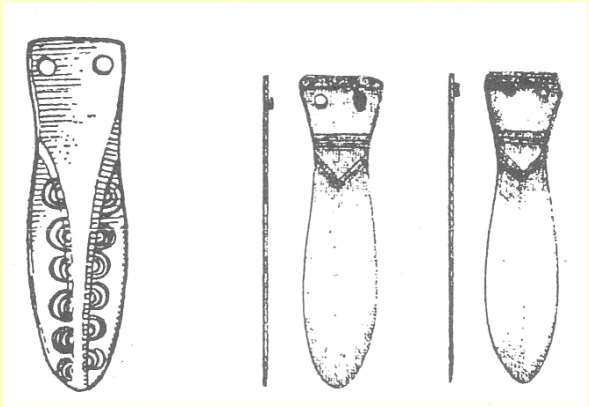

- D přezky a jazykovitá nákončí

- vrubořezové spony, S spony, prsteny, mince, místo almandinů červená sklíčka

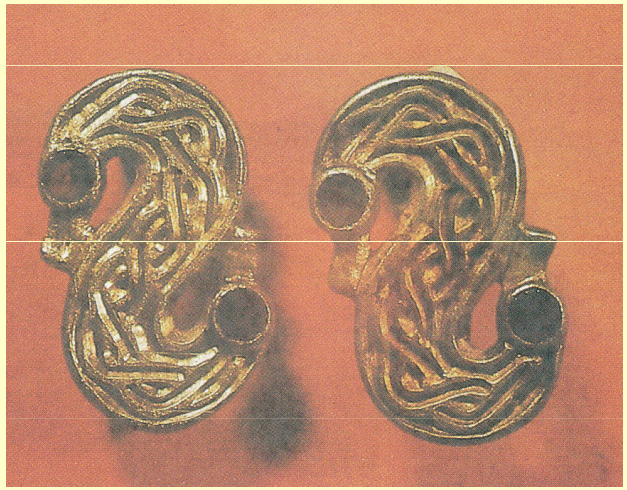

- Zbraně (ango, spatha, sax, kopí, puklice)

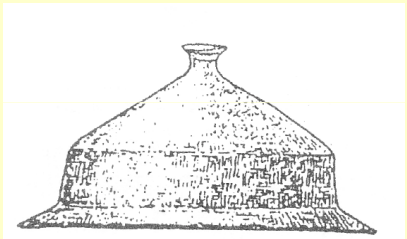

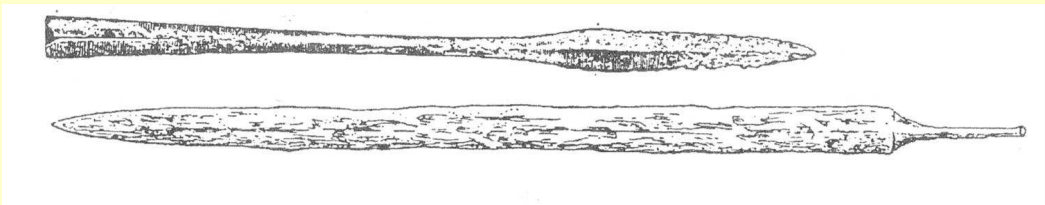

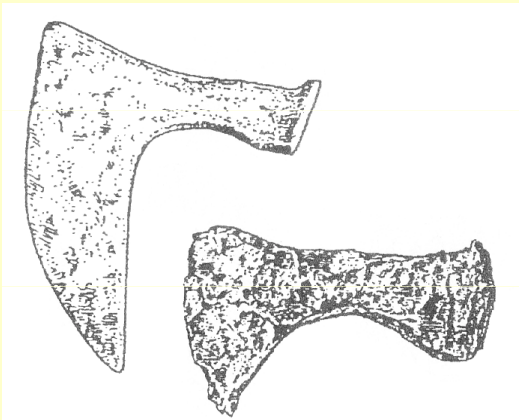

Langobardi

- orientace hrobů V – Z
- v rakvích, na zádech
- někdy mrtví ukládáni do již stávajících mohyl (Borotice, Žuráň)
- vykrádání hrobů

- Brno – Kotlářská (hrob kovolitce/šprkaře)
  výbava: kleště, kovadlinka, vážky, kladívko, plechy, brousky, nůž, kopí, hřeben

Žuráň

- mauzoleum z litavského vápence
- 2 vyloupené komorové hroby (z DSN)
- Hrobka I:

  dřevěné vyřezávané trámy

  koňské kostry, koňské postroje (svícnovité předměty)
- Hrobka II:

  zlomky pyxidy ze slonoviny s křesťanskou ikonografií (syrská provenience)

  skleněné nádoby (na jednom poháru řecký nápis)

  Au a Ag kování, Au nitě (brokát)

  40ti-letá žena se 2 koni
- hrob krále Wacha († 539) x pohřeb herulského krále?

Merovejovská kultura v Čechách
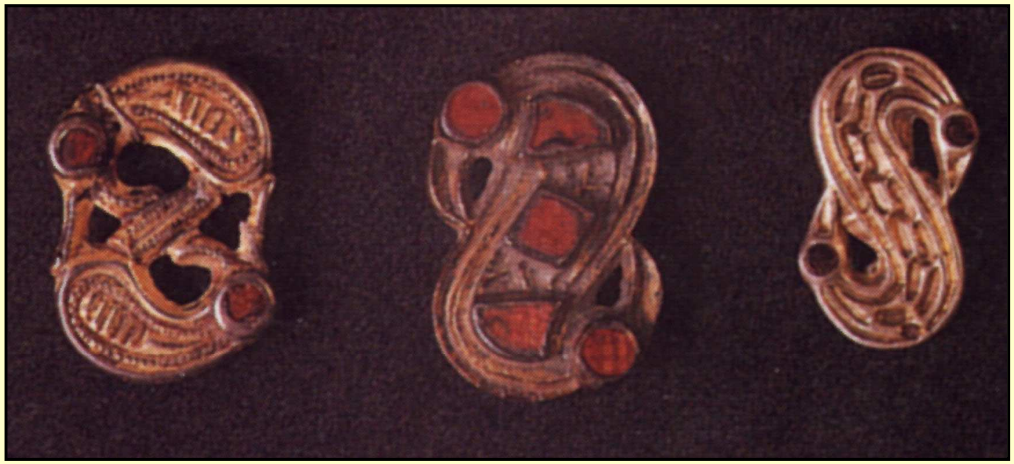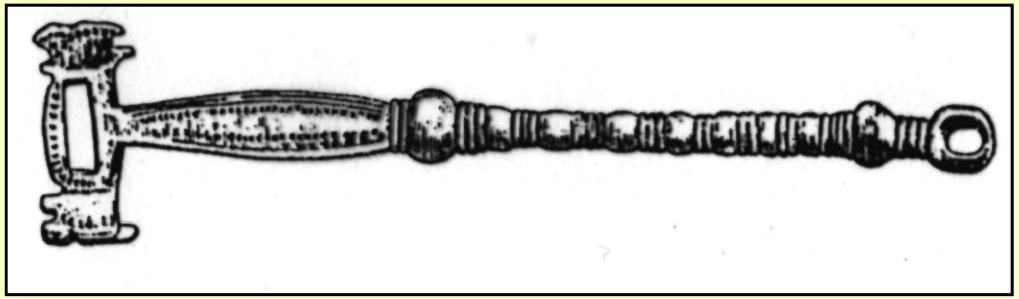
- Řadová pohřebiště (kostrová v pravidelných řadách, orientace V – Z)
- Muži (meče, kopí, sekery, nože, křesadla)
- Ženy (náhrdelníky, přesleny, klíče)
- Vlivy Duryňska!